

چرا دیپلماسی برای تهران

راهبرد است نه تاکتیک؟

مسیر پرچالشی اما پادار ایران در گف‌ت وگو
« عزت، حکمت و مصلحت» به عنوان مهم‌ترین متغیرهای مفهومی اثرگذار بر سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، هر یک به نوعی بهره‌گیری از ابزار «دیپلماسی» را به عنوان کم‌هزینه‌ترین راه تأمین منافع ملی مورد تأکید قرار می دهد. به دیگر سخن تهران فارغ از اینکه دیپلماسی را مفهومی ذاتا ارزشی بداند یا نه، در تعاملات ۴۰ سال اخیر ترجیح داده است که میان تنش نظامی و دیپلماسی، دومی را انتخاب کند، انتخابی که ایران تلاش می کند هرگز از سراجار و تمحیل صورت نگیرد. استفاده هوشمندانه از دیپلماسی و تمام ابزارهای زیر مجموعه آن، برای ایران امروز بیش از هر زمانی دیگری اهمیت دارد از آن رو که از یک سو مهمت است که در این مسیر بی‌ربغیت قدم برمی دارد و از سوی دیگر دشمنی در منطقه دارد که با دیپلماسی خصومت دیرینه‌ی

▶ **تأکید بر دیپلماسی**

«دیپلماسی هیچ‌گاه پایان نمی‌یابد و همیشه است»، اعتقاد دستگاه سیاست خارجی ایران از ریان وزیر امور خارجه است که در دیدار با جمعی از سفرا و کارداران خارجی در ایران، اعلام شد. سیدعباس عراقچی در این نشست و در کنار تمام واقعیاتی که درباره تحولات مطرح کرد، این راهم گفت که «از نظر ما، نقش دیپلماسی هرگز قابل حذف یا نادیده گرفتن نیست. ما به این مسیر ادامه می دهیم و ایران و استفاده از ابزار دیپلماسی برای پیگیری منافع خود مسئولانه عمل می کند.» اسماعیل بقائی سخنگوی وزارت امور خارجه هم در نشست خبری اخیر خود با اصحاب رسانه بر تداوم بهره‌گیری از ابزار دیپلماسی در تعاملات با جهان تأکید کرد و بیان داشت، ما معتقدیم مسیر دیپلماسی هیچ‌گاه بسته نمی‌شود. ما از همه ابزارهای تأمین منافع ملی کشور خود استفاده می کنیم و هرگاه تشخیص دهیم که دیپلماسی مؤثر و تمریخشی است، در استفاده از آن تردید نخواهیم کرد. البته طبیعی است که دیپلماسی، به مفهوم تداوم تماس‌ها و رایزنی‌ها، همچنان ادامه داشته باشد؛ هرگاه احساس کنیم که دیپلماسی می‌تواند تمریخشی باشد، قطعا بر اساس مصالح و منافع کشور تصمیم‌گیری خواهیم کرد. تأکید بر دیپلماسی در نگاه مسئولان و وزرات امور خارجه به معنای انکار چالش‌های موجود در روابط ایران با برخی کشورهای غربی نیست و از آن روست که هم عراقچی و هم بقائی در همین نشست‌ها به این چالش‌ها اشاره کردند. واقعیت آن است که بی‌سنتی که امروز در مسیر دیپلماسی احساس می‌شود به شبیر وزیر امور خارجه حاصل زیاده‌خواهی‌های طرف غربی است و به تأکید بقائی «مساله این است که موضوعاتی‌مان بین ایران و آمریکا، عمداً و ما می‌توان گفت مطلقا به دلیل سوء محاسبه و زیاده‌خواهی‌های طرف مقابل شکل گرفته است.»

▶ **مروری بر یکسال گذشته**

اعتقاد جمهوری اسلامی ایران بر پیگیری منافع خود از مسیر دیپلماسی در چهل سال گذشته واض‌تر از آن بوده است که نیازی به اثبات داشته باشد. تهران دستکم در هشت ماه گذشته در چند برهه زمانی مشخص با رفتارهایی شفاف، دیپلماسی‌خواهی خود را در قالب گفت‌وگو با سه کشور اروپایی، آمریکا، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، کشورهای منطقه و دیگر قدرت‌ها و دولت‌های جهانی نشان داد. در بررسی این بازه زمانی، اگر ارسال نامه از سوی رئیس‌جمهور آمریکا را ملاک آغاز قرار دهیم؛ مشخص خواهد شد که تهران در پاسخ به این نامه بیش‌ترین انعطاف را از خود نشان داده و مذاکرات غیرمستقیمی را با فرستاده ویژه رئیس‌جمهور آمریکا آغاز کردند. این مذاکرات ۵ دور تداوم یافته و در آستانه دور ششم، تهران با چراغ سبز آمریکا و توسط رژیم اسرائیل بمباران شد. تهران پیش از مذاکره با آمریکا به تناوب و تعدد با نمایندگان سه کشور اروپایی هم‌گفت‌وگو کرده و در صدد حل مشکلات موجود از طریق دیپلماسی بوده است. همکاری‌های گسترده با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی برای نشان دادن عدم انحراف موجود در فعالیت‌های هسته‌ای خود هم در دست‌ورز روتین و روزانه ایران قرار داشت. پس از حمله به تأسیسات هسته‌ای و شهرهای مختلف کشور، تهران روش دیپلماتیک را فاقد کارایی لازم در آن برهه تشخیص داد و با تمام قدرت در برابر تجاوز به حاکمیت ملی خود ایستاد. با این همه در طول آن ۱۲ روز جنگ هم دیپلماسی را به طور کامل از گزینه‌های خود کنار نگذاشت، به‌طوری‌که میانه بمباران‌های رژیم اسرائیل، وزیر امور خارجه در توباً به‌متانای خود از انگلیس، آلمان و فرانسه و نیز نماینده اتحادیه اروپا دیدار و گفت‌وگو کرد؛ گفت‌وگویی که گرچه به سبب رفتار و اقدامات این سه کشور، آفته به انتقاد و حتی اعتراض از سوی ایران بود اما به همان میزان هم اعتقاد تهران به یافتن راه‌حلی از میانه این انتقادات داشت. اوج حسن نیت ایران در مسیر دیپلماسی، در قاهره مصر رقم خورد. این میزان حسن نیت و انعطاف نیازمند بازخوردی مثبت از طرف مقابل بود و ایران در شرط خود این بازخورد را عدم فعال سازی مکانیسم اسنب‌یک و بازگرداندن تحریم‌های شورای امنیت علیه ایران اعلام کرد. فعال شدن اسنب‌یک و بازگشت تحریم‌ها اما همان بی‌سنتی بود که کشورهای اروپایی آن را به وجود آوردند.

▶ **دیپلماسی در غرب آسیا**

اگر بپذیریم که منطقه و جهان در شرایط کنونی درگیر لبرج‌ران‌هایی چون جنگ و نسل‌کشی، مهاجرت و رکود اقتصادی است، دیپلماسی کم‌هزینه‌ترین راه کاستن از تبعات این بحران‌هاست. این ابزار با تمام زیر مجموعه‌ها انواع خود که شامل گفت‌وگو هم است، می‌تواند کشور را در کنار آمدن کم‌هزینه با این چالش‌های باری کند. باری که دیپلماسی می‌تواند در حال حاضر از شرایط منطقه برادر یا در هیچ موضوع دیگری قابل قیاس نیست از آن رو که می‌تواند هزینه‌های مادی و انسانی رسیدن به یک راه‌حل میان دو دولت یا دولت‌های رقیب و عبور از برخورد نظامی و تنش را به شکل چشم‌گیری کاهش دهد. واقعیت آن است که گرچه دیپلماسی بهترین ابزار ثبات در همه جهان است اما این ابزار در خاورمیانه آشوب‌زده بیش از دیگر مناطق جغرافیایی، یک نیاز و ضرورت است.

پنجشنبه
۱۷ • ۰۷ • ۱۴۰۴
شماره ۲۲۲۱
سال هشتم
۱۶ ربیع الثانی ۱۴۴۷ / ۰۹ اکتبر ۲۰۲۵

armanmeli.ir

«آرمان ملی» تلاش تندروها برای حذف وزرای پزشک‌یان را بررسی می‌کند

دومینوی استیضاح‌های سیاسی

▶ **محمد جعفر قائم‌پناه: شرایط به‌گونه‌ای نیست که ۴ وزیر کابینه درگیر استیضاح باشند**

▶ **احمد نادری: هیچ استیضاحی به کمیسیون‌ها راجع نشده است**

به وزرای پزشک‌یان نیز نهایت تلاش خود را برای عدم رای‌آوری برخی از وزرای پیشنهادی انجام دادند و از همان زمان تاکنون نیز در بی اقداماتی از جمله سوال و استیضاح برای پایین کشیدن وزرا هستند. چه اینکه در ماجرای افزایش لجام‌گسیخته قیمت ارز در اسفند سال گذشته عبدالناصر همتی وزیر موفق اقتصاد پزشکیان را پایین کشیده و کنار زدند. البته از آن زمان تا کنون هیأت رئیسه مجلس بعضا شرایط را حالت عادی خارج کنند. مثلاً در باب قانون حجاب پس از فعل و انفعالات بسیار و استنکاف دولت از اجرا شورای عالی امنیت ملی اجرای آن را به صلاح کشور ندانست و مسکوت گذاشت. چه اینکه محمدباقر قالیباف رئیس

▶ **استیضاح ۴ وزیر!**

مجلس دوازدهم گرچه دست همکاری و وفاق با دولت چهاردهم مسعود پزشکیان داده، اما از همان ماه‌های اول نمایندگان به دنبال استیضاح برخی وزرا بودند و اگر نبود تأکیدات و تذکرات رهبر انظار، به مجلس در جهت همکاری با دولت شاید تا امروز شاهد استیضاح بخشی از وزرای دولت بودیم. استیضاح‌هایی که به نظر می‌رسد نه تخصصی که بیشتر سیاسی است و در جهت نشان دادن قدرت نمایندگان به دولت است. جالب اینکه دولت همواره با دیده همکاری و تعامل به مناسبات خود با مجلس نگاه کرده است، اما گویی اینکه این نوع نگاه در مجلس خریداری نداشته و بهارستان نشینان بر روی نگاه‌ها و نظرات خود نطق‌های خود با مشارکت در تصویب طرح‌ها هیچ قدمی در راستای تحقق مطالبات مردم بر نداشته و نمی‌دارند و صرفاً بر پایه اهداف خود که در تقابل با دولت است حرکت می‌کنند. جالب اینکه این جریان در جریان رای اعتماد

«آرمان ملی» در گفت‌وگویی طرح دولت را تحلیلی می‌کند

«دیپلماسی استانی» برای تقویت حکمرانی

هدایت... خادمی: تبادلات بین مرزی به نفع اقتصاد منطقه‌ای است

می‌تواند به عنوان مکمل سیاست خارجی کشور عمل کرده و روابط مردمی، فرهنگی و اقتصادی با کشورهای همسایه را تقویت کند. این تعاملات، علاوه بر توسعه تجارت و سرمایه‌گذاری مشترک، می‌تواند نقش مؤثری در تثبیت امنیت مرزها، کاهش ناهنجاری‌های اقتصادی همچون قاچاق کالا و سوخت، و افزایش احساس تعلق مردم مرزنشین به ساختار ملی داشته باشد. همچنین تقویت استان‌ها و نواحی می‌تواند به بهبود مدیریت حکمرانی کمک کند. در این مورد با یکی از تحلیل‌گران اقتصادی – سیاسی جامعه‌ای انجام داده‌ایم. او معتقد است فعال شدن دیپلماسی استانی دارای پیچیدگی‌های زیادی است. در این مورد بیشتر می‌خوانید.

▶ **پیچیدگی فعال شدن مرزها**

هدایت... خادمی، تحلیل‌گر مسائل اقتصادی – سیاسی و نماینده ادوار مجلس شورا در واکنش به طرح جدید دولت برای بهبود شرایط مرزنشینان، به خبرنگار «آرمان ملی» می‌گوید: «زمانی که یک محله، شهر یا استان دسترسی به بازاری داشته باشد چه آن بازار، بازار خرید باشد و چه بازار فروش در هر صورت یک وضعیت اقتصادی که مرگه‌ام مدیریت با بازارها به‌صورت منطقه‌ای و با مشارکت فعال دولت‌های محلی انجام شده، تراز تجاری و شاخص‌های رفاه عمومی به شکل محسوسی بهبود یافته است. در این مورد باید اضافه کنیم که افزایش اختیارات استان‌ها در حوزه روابط اقتصادی با کشورهای همجوار، علاوه بر تسهیل فرآیندهای تجاری، می‌تواند به کاهش تمرکز اداری در پایتخت، افزایش چابکی تصمیم‌گیری و استفاده بهینه از ظرفیت‌های انسانی و طبیعی مناطق مرزی بینجامد. از سوی دیگر، دیپلماسی استانی

آرمان ملی

سیاست

گزارش

«آرمان ملی» مهم‌ترین تحولات خاورمیانه را بررسی می‌کند:

▶ **تلاش آمریکا برای بازگشت به افغانستان**

آرمان ملی- گروه سیاسی: افغانستان در دوده‌های اخیر بار دیگر به صحنه‌ای برای تقابل قدرت‌های جهانی بدل شده است. پس از خروج نیروهای آمریکایی در سال ۲۰۲۱، این کشور نه تنها از نظم سیاسی و امنیتی پیشین فاصله گرفت، بلکه به یکی از نقاط کلیدی رقابت میان شرق و غرب تبدیل شد. آمریکا که پس از شکست در پروژه‌های ملی در افغانستان ناگزیر به عقب‌نشینی شد، اکنون در پی یافتن راه‌هایی غیرمستقیم برای بازگشت به عرصه‌ی نفوذ در این کشور است. در مقابل، قدرت‌های شرقی مانند چین، روسیه و ایران تلاش دارند تا خلأ ناشی از خروج آمریکا را پر کرده و افغانستان را در چارچوب منافع امنیتی و اقتصادی خود جای دهند. چین در سال‌های اخیر با ابتکار یک کمربند، یک جاده به دنبال آن است که افغانستان را به مسیرهای ترانزیتی و تجاری منطقه‌ای متصل کند. امنیت در این کشور برای یکن اهمیت ویژه‌ای دارد، زیرا بی‌ثباتی افغانستان می‌تواند بر منطقه تأثیر بگذارد. روسیه نیز که از گسترش نفوذ آمریکا در آسیای مرکزی نگران است، در تعامل با طالبان می‌کوشد جایگاه راهبردی خود را حفظ کند و مانع بازگشت نیروهای غربی به این حوزه شود. ایران هم به عنوان یکی از بازیگران مؤثر منطقه، ضمن تأکید بر تشکیل دولتی فراگیر در کابل، حضور مجدد آمریکا را تهدید می‌کند. برای امنیت ملی خود و کل منطقه می‌داند. در سوی دیگر، آمریکا و متحدانش با استفاده از ابزارهای سیاسی، اطلاعاتی و اقتصادی تلاش دارند تا مسیر نفوذ رقیب‌های شرقی را محدود کنند. بحث‌هایی درباره احتمال بازگشت محدود نیروهای آمریکایی به «پایگاه بگرام» یا گسترش فعالیت‌های اطلاعاتی واشنگتن در مرزهای افغانستان، نشانه‌ای از تمایل ایالات متحده برای احیای بخشی از کنترل پیشین است. اما واقعیت این است که شرایط کنونی دیگر اجازه حضور مستقیم و یک‌جانبه را نمی‌دهد؛ طالبان توانسته حاکمیتی مستقل هرچند بحث‌برانگیز در کابل تشکیل دهد و قدرت‌های منطقه‌ای نیز از منافع مشترک خود در مهار نفوذ مجدد آمریکا دفاع می‌کنند. به این ترتیب، افغانستان امروز نه تنها کشوری درگیر بحران‌های داخلی، بلکه میدانی برای رقابت ژئوپلیتیکی میان غرب و شرق است. رقابتی که در آن، هر قدرتی در تلاش است تا آینده منطقه را بر اساس منافع خود شکل دهد؛ اما مردم افغانستان همچنان در میانه این بازی‌های قدرت، بیشترین هزینه را می‌پردازند. در ادامه این گزارش به آخرین تحولات و مقاومت‌های طالبان در برابر حضور دوباره آمریکا خواهیم پرداخت. همچنین اشاره‌ای خواهیم داشت به نشست مشورتی «فرمت مسکو درباره افغانستان» که در سال ۲۰۲۷ با ابتکار عمل کرملین به عنوان یک پلتفرم منطقه‌ای برای رسیدگی به وضعیت سیاسی امنیتی افغانستان و مسائل بشردوستانه ایجاد شد، اشاره خواهیم کرد.

▶ **افغانستان؛ بدون آمریکا**

دولت طالبان در سال‌های اخیر تلاش دارد که چهره جدید از خود نشان دهد به همین دلیل بر روش‌های دیپلماتیک تأکید بیشتری دارند و همچنین آنها در تلاش هستند که حضور فرامنطقه‌ای‌ها به وضعیت خود سامانی بدهند. در این مورد امیرخان متقی، وزیر امور خارجه افغانستان اعلام کرد که افغانستان حضور خارجی‌ها را در خاک خود تحمل نخواهد کرد. او در این مورد ادامه داد: «افغانستان کشوری آزاد و مستقل است. در طول تاریخ خود، مردم افغانستان هرگز حضور خارجی را نپذیرفته‌اند. ما می‌خواهیم روابط اقتصادی، سیاسی و دیپلماتیک خود را با همه کشورهای جهان توسعه دهیم. اما حضور خارجی را تحمل نخواهیم کرد. این غیر قابل قبول است. کابل اجازه بازگشت آمریکایی‌ها به پایگاه هوایی بگرام را نخواهد داد.»

▶ **حالی مسکو از کابل**

در طول این سال‌هایی که کابل در تلاش برای استقلال بود روسیه خود را یکی از حامیان طالبان نشان داده است. در همین مورد سرگئی لاوروف، وزیر امور خارجه روسیه در هفتمین نشست «فرمت مسکو» درباره افغانستان با حضور مقامات ارشد افغانستان گفت: «مشکلات جدی افغان‌ها، همچنان از جانب سیاست‌های خصمانه کشورهای غربی است. آنها همچنان به توقیف دارایی‌های افغانستان ادامه می‌دهند، آنها همچنان محدودیت و تحریم علیه بخش بانکداری افغانستان را اجرا می‌کنند. ما عمیقاً از آنها می‌خواهیم تا در سیاست سیاسی تقابلی خود تعدیل ایجاد کنند و آنچه گرفته‌اند، پس بدهند و مسئولیت بازسازی پس‌اندگیری (جنگ) و غرامت دادن از بابت خسارتی که به زیرساخت و اقتصاد افغانستان وارد شده را بر عهده بگیرند. ما مجدداً بر غیرقابل قبول بودن قطعی استقرار نیروهای نظامی کشورهای ثالث در خاک افغانستان تأکید می‌کنیم. حضور نظامی غیرمنطقه‌ای موجب بی‌ثباتی و درگیری‌های جدید می‌شود.»

▶ **در حاشیه سازمان ملل**

وزیران امور خارجه ایران، پاکستان، چین و روسیه در حاشیه هشتادمین نشست سالانه مجمع عمومی سازمان ملل متحد در نیویورک دور دیگری از نشست چهارجانبه خود درباره افغانستان را برگزار و در جریان آن تأکید کردند که حاکمیت ملی، استقلال و تمامیت ارضی افغانستان باید محترم شمرده شود. آنها همچنین مخالفت خود را با ایجاد پایگاه نظامی خارجی در خاک افغانستان اعلام و خاطرنشان کردند که استقرار مجدد پایگاه‌های نظامی خارجی به صلح و امنیت منطقه‌ای لطمه می‌زند. حمدا... فطرت، معاون سخنگوی طالبان اظهارکرد که افغانستان نه تنها از موضع اخیر چهار کشور استقبال می‌کند، بلکه می‌گوید «افغانستان اجازه نمی‌دهد از خاکش علیه استفاده شود و همچنین به گروه‌های مسلح اجازه نمی‌دهد از خاکش عملیات انجام دهند.» فطرت همچنین با اشاره به بخش‌های دیگری از بیانیه مشترک ایران، پاکستان، چین و روسیه، ایده «تهدید افغانستان برای سایر کشورهای» را بی‌اساس خواند و بیان کرد: افغانستان گام‌های جدی علیه فساد، مواد مخدر و انواع مسائل نامطلوب برمی‌دارد و این روند را مسئولیت خود می‌داند.

▶ **ترامپ کابل را تهدید کرد**

پایگاه هوایی بگرام یک فرودگاه نظامی بزرگ در حدود ۴۰ کیلومتری شمال کابل، با پایتخت افغانستان است. این پایگاه که در ابتدا توسط اتحاد جماهیر شوروی در دهه ۱۹۵۰ ساخته شد، از سال ۲۰۰۱ تا خروج نیروهای آمریکایی در اوت ۲۰۲۱ به عنوان مرکز اصلی عملیات ایالات متحده و ناتو در افغانستان فعالیت می‌کرد. در همین مورد دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، افغانستان را در صورت امتناع از بازگرداندن پایگاه بگرام به وقوع «اتفاقات بد» تهدید کرد. ترامپ در فضای مجازی نوشت: «اگر افغانستان پایگاه هوایی بگرام را به کسانی که آن را ساخته‌اند، یعنی ایالات متحده آمریکا، پس ندهد، اتفاقات بدی خواهد افتاد». ترامپ اظهار کرد که از مقامات افغانستان انتظار دارد پایگاه هوایی بگرام را فوراً تحت کنترل ایالات متحده واگذار کنند.